

Dům kultury slaví 70 let

Koncem března roku 1954 byl dopracován jeho projekt, první májový den téhož roku položen základní kámen a přesně do roka a do dne se ostrovský Dům kultury slavnostně otevřel.

Výstavba ostrovského Domu kultury úzce souvisela nařízením ministerstva průmyslu založit národní podnik Jáchymovské doly. Pro vzrůstající počet zaměstnanců bylo nutné zajistit odpovídající bytové podmínky a vedení závodu vyřešilo situaci rozhodnutím zbudovat zcela nové sídliště. Samotný Jáchymov se pro rozlehlejší komplex vzhledem k reliéfu krajiny nehodil, a tak padla volba na nedaleký Ostrov. Dosavadní nevelké městečko s malebným historickým jádrem stanulo na počátku svých moderních dějin.

První domy nového podnikového sídliště začaly vyrůstat po roce 1947. Konečný urbanistický plán počítal s výstavbou asi pro 25 000 obyvatel a na definitivní verzi návrhu se významnou měrou podílel hlavní architekt Jáchymovských dolů Jaroslav Krauz. V průběhu třinácti let vzniklo dvanáct obytných bloků neboli etap a nový městský celek nabízel kromě bytových jednotek nákupní středisko, bufet, cukrárnu, mateřské školky, školy, jesle, nemocnici i budovu pošty, spořitelny a národního výboru.

V roce 1954 představil architekt Krauz ve spolupráci s týmem Josefa Sedláčka projekt víceúčelového kulturního domu. Autoři umístili objekt na východní stranu rozlehlého pravouhlého náměstí, které představovalo ústřední prostor nového Ostrova. Hmota zamýšlené stavby měla komunikovat s pohledovým protějškem – administrativní budovou pro stranické orgány. To je pravý důvod, proč je monumentální sousoší Domu kultury orientováno na západ. Mělo hledět do oken stranických papalášů v budově na opačné straně náměstí, výstavba se však nikdy nerealizovala.

Zato Dům kultury vyrostl velmi rychle. Už 1. května 1954 se kladl základní kámen a přesně za rok byl slavnostně otevřen. Projekční tým vytvořil monumentální samostatně stojící dvoupatrovou budovu, a jak upozorňuje stavební historik Lubomír Zeman, svým architektonickým výrazem jde o vrcholnou ukázkou klasicizujícího směru tradicionalismu 50. let 20. století. Po stranách ji obklopile bytové a obchodní komplexy V. stavební etapy (s čísly 28, 29 a 30); průčelí zůstalo volné, otevřené do prostorného náměstí.

Ze soudobé korespondence a zápisů ze stavebních řízení vyplývá, že před slavnostním otevřením v květnu 1955 získal objekt povolení k činnosti jen na omezený počet dní. Důvodem byly přetrvávající závady a nedostatky. Následující kolaudační řízení končila vždy s obdobným výsledkem – částečné povolení užívání stavby, vyjmenování vad a doporučení k rychlému vyřešení. Fakticky byla tedy budova, zejména v interiérové části, dokončována až mezi léty 1955 až 1961.

Dětské divadlo a biliard

Od počátku měl Dům kultury sloužit jako víceúčelové zařízení. Ústřední částí kulturního domu byl divadelní sál a kino. V prvním patře sloužil velký sál lidovým zábavám, tanečním hodinám a společenským večerům. Tohoto sálu se využívalo také jako zkušebny hudebních těles a pěveckých sborů. Na sál je napojen foyer, z něhož bylo dlouhá léta přístupné buffee. Při lidových slavnostech bylo možné sál foyeru a buffetu spojit v jeden velký provozní prostor, k němuž přiléhala pomocná kuchyň. Takto první patro Domu kultury fungovala ještě v 80. letech minulého století. Po velké rekonstrukci interiérů a modernizaci technologického vybavení, která začala loni v listopadu a skončí letos na podzim, by se mělo propojení obou sálů obnovit a stálou výbavou by měly být cateringové studené a teplé bary. Nové vedení Domu kultury i díky tomu věří, že se tu budou pravidelně konat maturitní plesy jako kdysi.

V levé přízemní části se nacházelo auditorium pro nejrůznější zasedání a schůze, na něj navazovala studovna, knihovna a šachový klub. Vpravo od vestibulu umístil projektant klubovny, biliardovou místnost a kancelář. Bylo tu i dětské divadlo a další prostory pro zájmové kroužky v suterénu.

Zahájení provozu v roce 1955 se neobešlo bez komplikací. Nový sál se potýkal s obdobnými problémy jako celý kulturní dům: přetrvávající stavební a technické nedostatky, s nimi související odklady povolení k zahájení činnosti atd. Ještě několik dní před slavnostním odevzdáním Domu kultury k veřejnému užívání se v zápise objevuje zmínka o vybavení zařízení divadelního jeviště, které je stále ve stadiu stavby, zejména s ohledem na činnost sprinklerového zařízení. Zřejmě z tohoto důvodu nebylo možné v prvních dnech po zpřístupnění objektu provozovat divadelní programy. Přesto byl sál na svoji dobu výjimečný, měl nejmodernější jeviště v kraji a v hledišti byste napočítali 628 sedadel.

Nevyhovující hlediště

V souvislosti s rušným provozem, opotřebením a proměňujícími se nároky na technické a interiérové vybavení docházelo v průběhu let k řadě stavebních oprav a úprav. Již v roce 1961 byl vypracován projekt adaptace projekční kabiny v kině (výstavba zvukotěsné přičky). Ke konci roku 1964 podal investor, tehdy závody V. I. Lenina v Ostrově, žádost o provedení rekonstrukce divadelního (kinematografického) sálu. Úprava měla vylepšit viditelnost zejména pro divadelní produkci. V dopise adresovaném stavebnímu odboru Městského národního výboru v Ostrově se přímo hovoří o tom, že stávající stav je naprosto nevyhovující pro malé převýšení sedadel. Není proto možné trvat na stávajícím počtu sedadel, kterých následně ubylo a dnes je jich 450. Součástí úprav byla mimo jiné změna sklonu podlahy hlediště na stupňovitou podlahu a vybavení sálu vhodnými sedadly. Podlahy v přízemí i na balkóně nově pokrylo PVC, upevnila se nástěnná svítidla

na balkóně a kabina osvětlovače se přesunula do prostoru tehdejší galerie, která byla oddělena cihelnou příčkou. Do uvolněné kabiny v parteru se nastěhovala promítárna. Zmiňují se také práce dekorační, malířské a akustické. Původní předpokládaná roční lhůta k dokončení se nakonec ukázala jako nedostatečná; provoz sálu byl kvůli přetrvávajícím závadám obnoven až v dubnu 1966.

Rekonstrukce střechy

Z roku 1979 pochází žádost o povolení úpravy interiéru kinokavárny a foyeru. V letech 1984–1985 proběhla rozsáhlá rekonstrukce střechy, při které objekt přikryla těžká asfaltová krytina. V nadcházejících dvou letech nechal ostrovský Městský národní výbor upravit prostor bývalé Sazky a baletního sálu na klub. V letech devadesátých se rekonstruovalo vstupní schodiště a opravovala se střecha. Roku 1998 bylo nutné zajistit objekt proti zatékání. Řada vnitřních prostorů kulturního domu získala po roce 1989 nové, komerční využití – např. sklepní místnosti sloužily nadále jako herna, v přízemí vznikla sázková kancelář či z bývalé šatny prodejní stánek konfekce a drobných předmětů. Další větší stavební zásahy proběhly v roce 1990. Do promítací kabiny a kinokavárny se zavedlo potrubí pro přívod čerstvého vzduchu. Poslední velkou rekonstrukci prodělal kulturní dům v roce 2003 podle návrhu Antona Juricy. Ze sálu zmizelo linoleum, kvůli instalaci nových čalouněných křesel se znovu upravoval profil hlediště. Podlaha v prostoru jeviště a hlediště byla opatřena novými zátěžovými koberci, opravovaly se stávající omítky, obložení, byla provedena nová výmalba. Schodišťové stupně dostaly bezpečnostní osvětlení. Projekt pamatoval i na zdravotně či tělesně postižené návštěvníky, pro něž byla v hledišti vytvořena dvě místa. Ještě později se měnilo topení, elektroinstalace či vzduchotechnika a obnovy se dočkalo také budovatelské sousoší na průčelí. Opravena a vyčištěna byla i fasáda z břizolitu. Původní vzhled, členění i dekorace objektu zůstaly větším dílem zachovány až do dnešní doby. Bohaté členění architektonickými články doplňují na čelní fasádě reliéfy a sochy. Zvolené motivy mají ve formě jednoduchého symbolu sdělovat funkci stavby, případně ukázat na iniciátora výstavby či vyzvednout charakteristické znaky okolního kraje. Na poprsní balkónu tak nacházíme panel s reliéfem malířské palety (umění), lázeňského zřídla (lázeňství), hornického náčiní (hornictví), keramiky (porcelánový průmysl), kolovratu (textilní průmysl), na čelní straně prvního stupně štítů zobrazení lyry, knihy a dvou hereckých masek. Vrcholy postranních štítů obsadily sošky znaku města Ostrova, centrální graduje sousoším žnečky, horníka a studenta. Figurální plastiku vytvořil sochař a politický vězeň Jaroslav Šlesinger. Ten byl v roce 1949 zatčen a v roce 1950 odsouzen na pětadvacet let do vězení. Odsouzen byl v politickém procesu za velezradu a spoluvinu na nedokonané vraždě. Rehabilitace se dočkal posmrtně, až v roce 1990. Nejprve byl uvězněn na Mírově, později pak ve Vykmanově. Těsně před smrtí musel vytvořit právě velké sousoší tří postav v nadživotní velikosti jako socialistickou oslavu hornictví.

V popředí stojí horník oblečený do fáracího oděvu, druhá postava znázorňuje studenta a třetí kolchoznici s obilným snopem.

Interiérům Domu kultury pak dominuje motiv lyry, který se objevuje na reliéfech stěn i v kovových prvcích na zábradlích. Dům kultury je společně s náměstím před ním veden od roku 1998 v seznamu kulturních památek. Ostrovská Sorela však chráněnou památkovou zónou není, byť o to odborníci i část politického vedení města v porevolučních letech usilovali. Ochrany se dostalo vedle Domu kultury Mateřským školám Krušnohorská a Halasova.

Sebevědomí a řemeslo

Interiér divadelního sálu, kam se vejde na 450 sedících diváků, si stále uchovává podobu z poloviny padesátých let 20. století. Prostor působí dojmem strohé, až chladně vypočítavé reprezentativnosti a jasné účelnosti. „Architektonické i umělecko-řemeslné řešení interiérů i exteriéru budovy plně vystihuje svou dobu – je to architektura těžká, důstojná a neskonečně sebevědomá. V celkovém pojetí je však patrný cit pro architektonický a výtvarný detail, cit pro ušlechtilost materiálu i pro řemeslo,“ uvedl v jedné ze svých prací na téma ostrovského kulturního domu stavební historik Lubomír Zeman. Ten je nyní součástí týmu památkářů, kteří dohlížejí na svým rozsahem ojedinělou rekonstrukci interiérů domu kultury. K sedmdesátým narozeninám ale dostane budovat ještě jeden velký dárek: Modernizaci technického zázemí, která ostrovský kulturní stánek přivítá v jednadvacátém století.

